

point of view of their proportions and their inner relations, unexceptionable character, priorities etc. The actual landscape is anthropogenized with negative impacts on the environment and therefore the valuation of the quality of the environment is very difficult because the basic components of landscape have potential with different using stage. Some components are exhaustable, others irreplanable etc. The valuation of their quality is based on the fundamental category „value“. The objectivity may in some cases be problematic, because the valuation often depends on the „value orientation“, „value approach“ and use systems of a particular worker.

The valuation of some environmental factors in certain stage of their damage depends, apart from value criterias, on choice of methods, indicators etc. Other aspects must be respected too, e.g. ecological, social, health and psychological, economical and so on. Above mentioned approach of valuation of environment does not come to an end only with analysis, but it must be closed by output connected with proposal of solution of investigated problem.

Translated by Ivo Buzek

Recenzent: RNDr. Vladimír Ira, CSc.

**ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, KVALITA ŽIVOTA A TRVALO UDRŽATELNÝ
ROZVOJ VO VNÍMANÍ A PREDSTAVÁCH OBYVATEĽOV
(V REGIÓNOCH DOLNÉ POMORAVIE, TATRY A VÝCHODNÉ KARPATY)**

Vladimír IRA

Abstract

Reflections about the environment, life quality and the sustainable development in three territories with important natural-landscape and cultural landscape values (Lower Morava river region, Tatras region, and Eastern Carpathians region) led the author to analyse and to compare recent situation on the basis of subjective estimates by its population. The research (questionnaire) was focused on perception of environmental problems, perception of community's milieu, estimation of the social infrastructure accessibility and quality, willingness of inhabitants to contribute to the sustainable development, and on the evaluation of the opinion about the programme of economically, socially and environmentally balanced (i.e. sustainable) development of the community.

Key words: environment, life quality, sustainable development, environmental perception, images

Úvod

Behaviorálne prístupy boli v humánnej geografii postupne akceptované v priebehu 60- tych a 70-tych rokov. Podľa R. G. Golledge et al. (1972) sa prejavili v rámci štúdia vzťahov človek – prostredie v piatich hlavných oblastiach: pri štúdiu správania sa v rámci rozhodovacieho a výberového procesu, v analýze informačných tokov (najmä vo vzťahu k inovácii a difúzii),

RNDr. Vladimír Ira, CSc.

Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava

v modeloch hľadania a učenia sa (často odvođených od teórií v psychológii), vo výskume volebného správania a vo výskume percepcie (percepčia hazardov, vytváranie predstáv, obrazov a mentálne mapy).

V priebehu 70-tych rokov sa rozsah behaviorálnych štúdií vzťahov človek – prostredie rozšíril do takej miery, že niektorí vedci začali používať termín behaviorálna geografia (Welmsly – Lewis 1993).

Problematika kvality života podobne ako problematika trvalo udržateľného rozvoja sú tak komplexné subjekty, že neustále vyvolávajú množstvo akademických a verejných diskusií o definícii a spôsobe merania (Huba 1996, Ira 1996). S. Cutter (1985) v svojom konceptuálnom modeli kvality života navrhol, aby štúdie kvality života obsahovali tzv. objektívne ale i subjektívne indikátory rôznych dimenzií. Tieto dimenzie obsahujú charakteristiky vzťahujúce sa ako k sociálno-kultúrnemu, tak aj fyzickému prostrediu. (Ira 1966).

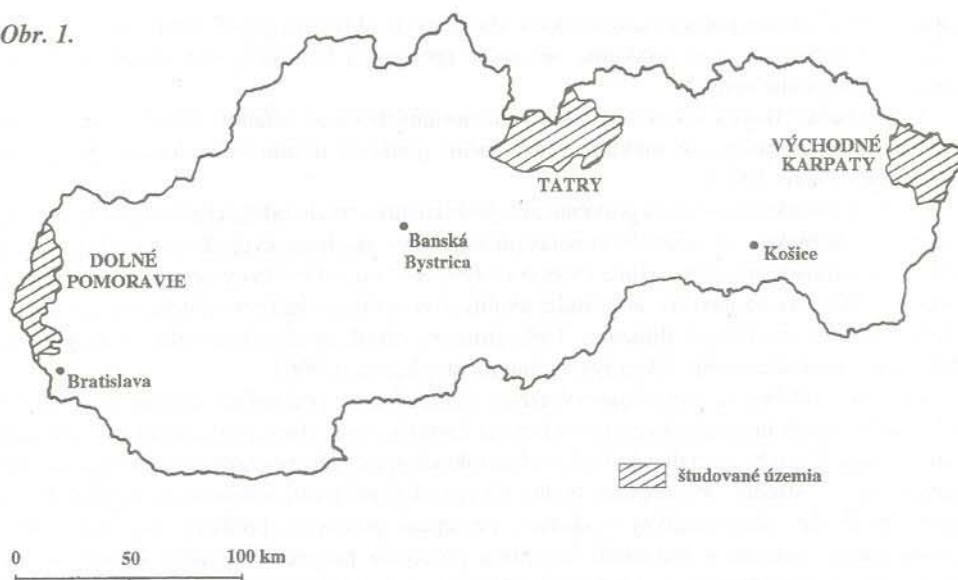
Súčasný obdoby sa vyznačuje výraznou dynamikou a početnými zmenami. Územné jednotky rôznych hierarchických úrovní čoraz častejšie stoja dnes pred celým komplexom rozhodovaní. Tieto by sa mali uskutočňovať na základe správneho pochopenia interakcií medzi človekom a prostredím. Pochopenie týchto interakcií zčásti umožňujú analýzy objektívnych merateľných dát, zčásti analýzy výskumov percepcie, prístupov, predstáv obyvateľov ako rozhodujúcich aktérov v prostredí. Výskumu percepcie prostredia, kvality života ako aj predstáv a hodnoteniam vo vybraných obciach, resp. regiónoch je venovaná nasledujúca štúdia.

Vyčlenenie regiónov Dolného Pomoravia, Tatier a Východných Karpát a použitá metóda výskumu

Úvahy o vzťahu človek – prostredie v územiach s rôznymi významnými prírodno-krajinnými ale aj kultúrnymi hodnotami a rôznymi aktivitami človeka nás viedli k analýze problémov v životnom prostredí, kvalite života a k analýze predpokladov pre trvalo udržateľný rozvoj, vychádzajúcej zo subjektívneho hodnotenia miestnych obyvateľov. Pre účely výskumu percepcie, prístupov, predstáv a hodnotení zo strany obyvateľov troch odlišných regiónov sme vybrali metódu dotazníka, ktorá efektívne zabezpečuje informácie pre disagregovanú analýzu. Zber dát sa uskutočnil v lete roku 1996. Základný súbor tvorili obyvatelia troch nasledovne vyčlenených území (obr. 1) s pracovným názvom:

1. Dolné Pomoravie (mestské časti Bratislavy – Devín, Devínska Nová Ves a Záhorská Bystrica a obce Borský Svätý Jur, Brodské, Gajary, Jakubov, Kostolište, Kúty, Láb, Malacky, Malé Leváre, Moravský Svätý Ján, Plavecký Štvrtok, Sekule, Stupava, Suchohrad, Veľké Leváre, Vysoká pri Morave, Záhorská Ves, Závod, Zohor),
2. Tatry (obce Batizovce, Gerlachov, Hybe, Kežmarok, Liptovská Kokava, Liptovský Hrádok, Liptovský Peter, Lučivná, Malý Slavkov, Mengusovce, Mlynčeky, Mlynica, Nová Lesná, Poprad, Pribylina, Rakúsy, Spišská Belá, Stará Lesná, Starý Smokovec, Stráže pod Tatrami, Svit, Štôla, Štrba, Tatranská Javorina, Vavrišovo, Vážec, Veľká Lomnica, Veľký Slavkov, Východná, Ždiar),
3. Východné Karpaty (obce Brezová, Čukalovce, Hostovice, Jalová, Kalná Roztoka, Klenová, Kolbasov, Nová Sedlica, Osadné, Pčoliné, Parížovce, Pichne, Príslop, Runina, Ruská Volová, Ruský Potok, Stakčín, Stakčinska Roztoka, Topoľa, Ulič, Uličské Krivé, Zboj).

Obr. 1.

Spoločnými znakmi všetkých troch modelových území boli: mimoriadna hodnota z hľadiska ochrany prírody, príhraničný charakter územia a geografická marginalita.

Rozdiely možno charakterizovať predovšetkým v oblasti hospodárskej prosperity, miery nezamestnanosti, rozvinutosti infraštruktúry, populačnej dynamiky, vekovej štruktúry obyvateľstva, miery homogenity z hľadiska etnicity a religiozity a v oblasti intenzity kontaktov so susednými regiónmi.

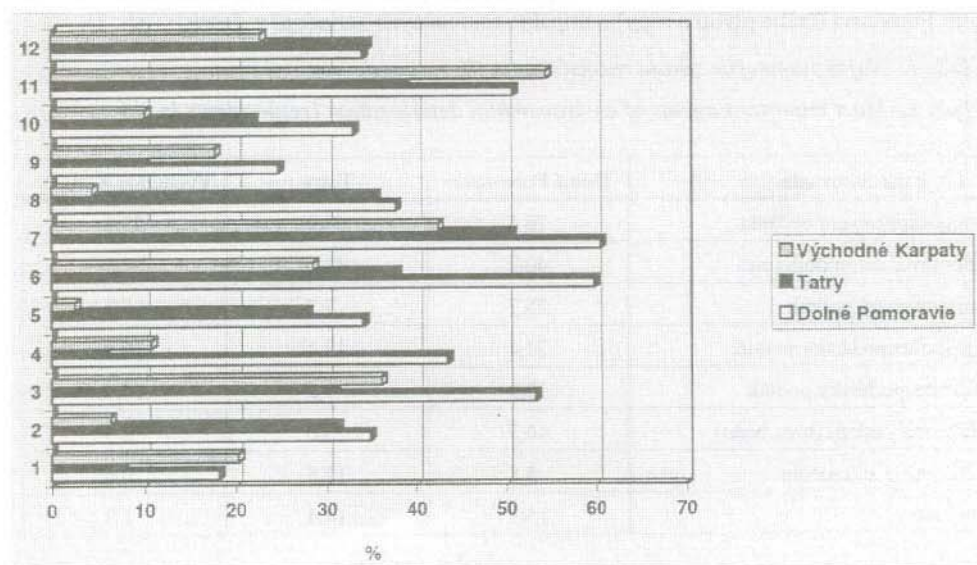
Opytovanou časťou populácie boli obyvatelia starší ako 15 rokov. Výberový súbor bol utvorený voľným kvótovým výberom so znáhodnením v poslednom kroku. Okrem základných štrukturálnych charakteristík (pohlavie, vek) bola medzi kontrolné premenné zahrnutá územná proporionalita (vzájomný pomer obyvateľov jednotlivých obcí). Otázky obsiahnuté v dotazníku boli zamerané na percepciu environmentálnych problémov obce trvalého bydliska, na hodnotenie pocitov, ktoré vyvoláva prostredie obce, na hodnotenie kvality a dostupnosti sociálnej infraštruktúry, na vzťahy medzi obyvateľmi obce. Časť otázok bola zameraná na zhodnotenie ochoty obyvateľov prispieť svojimi aktivitami k trvalo udržateľnému rozvoju obce. Záverečná časť dotazníka sa sústredila na hodnotenie názorov na program ekonomicky, sociálne a environmentálne vyváženého (t.j. trvalo udržateľného) rozvoja obce.

Percepcia problémov v životnom prostredí a kvality života

Hodnotenie kvality životného prostredia v obciach Dolného Pomoravia nie je priaznivé napriek skutočnosti, že v študovanom území nedochádza k výraznému narušovaniu ani prírodného ani človekom vytvoreného prostredia aktivitami človeka. Len 5,1% respondentov hodnotí kvalitu životného prostredia ako veľmi dobrú a 34% ako dobrú. V tatranskom regióne

je situácia priaznivejšia. Kvalitu prostredia ako dobrú až veľmi dobrú hodnotí takmer polovica respondentov (48,9%). Najpriaznivejšie hodnotenie kvality prostredia je zo strany respondentov Východných Karpát. Takmer dve tretiny (65,8%) respondentov hodnotia kvalitu životného prostredia ako dobrú až veľmi dobrú.

Zo škály problémov v životnom prostredí obcí Dolného Pomoravia (obr. 2) považujú miestni obyvatelia za najzávažnejšie poškodenie lesných porastov – 60,5%, nevhodné skladovanie odpadov 59,78%, znečistenie povrchovej vody (53,3%). Respondenti z tatranského regiónu považovali za najzávažnejší problém v životnom prostredí poškodzovanie lesných porastov (50,5%). Za najzávažnejšie problémy v životnom prostredí považujú opýtaní obyvatelia Východných Karpát narušený, alebo zanedbaný bytový a domový fond (54,4 % respondentov). Medzi málo závažné problémy v životnom prostredí vo všetkých troch regiónoch patria narušený reliéf v dôsledku ťažby a znehodnotená poľnohospodárska pôda. Z 12 hodnotených problémov najvyššiu významnosť problémom v rámci troch sledovaných regiónov prisúdili obyvatelia Dolného Pomoravia až deväťkrát. Naopak v siedmich prípadoch z 12 prisúdili obyvatelia Východných Karpát najnižšie hodnoty. Výrazné rozdiely v hodnotení korešpondujú rozdielom v miere narušenia jednotlivých zložiek prostredia v regiónoch.

Obr. 1. Závažné problémy v životnom prostredí

Fig. 1. Serious environmental problems

1- narušený reliéf, 2 – znečistené ovzdušie, 3 – znečistená povrchová voda, 4 – znečistená podzemná voda, 5 – nadmerný hluk, 6 – nevhodné skladovanie odpadov, 7 – poškodené lesy, 8 – ohrozené rastlinstvo a živočíšstvo, 9 – znehodnotená poľnohospodárska pôda, 10 – narušené kultúrne pamiatky, 11 – narušené byty a domy, 12 – narušený vzhľad sídla

Jednoznačne prvoradé riešenie si vyžiada podľa respondentov Dolného Pomoravia problém nevhodne skladovaného odpadu (23,9%), ďalej znečistené podzemné vody a znečistenie povrchových vôd (12,0%). V prípade Tatier za prioritné riešenia boli označené čistota povrchovej vody, poškodené lesy a skladovanie odpadu. Vo Východných Karpatoch by podľa respondentov sa prednostne mali riešiť problémy spojené s poškodzovaním lesov, s narušeným bytovým a domovým fondom a so znečistením povrchovej vody. Najmenšiu dôležitosť z hľadiska naliehavosti riešenia environmentálnych problémov prisudzujú obyvatelia všetkých troch regiónov narušenému reliéfu v dôsledku ťažby, nadmernému hluku, znehodnocovaniu poľnohospodárskej pôdy, narušeným kultúrnym pamiatkam. Výraznejšie rozdiely v hodnotení možno vidieť v prípade narušeného domového a bytového fondu a poškodených lesných porastov medzi východokarpatským regiónom na jednej strane a Tatrami a Dolným Pomoravím na strane druhej.

Medzi najvýznamnejších znečisťovateľov životného prostredia patria podľa respondentov vo všetkých regiónoch nedisciplinovaní občania (Dolné Pomoravie 76,5%, Tatry 67,9%, Východné Karpaty 53,2%). Ako signifikantný narušovateľ sa v odpovediach respondentov objavila aj doprava (40,2% v Dolnom Pomoraví a v Tatrách až 46,6%). Zaujímavé je vnímanie relatívne vyššieho environmentálneho impaktu priemyselných a ťažobných podnikov v Dolnom Pomoraví (ťažba plynu a ropy) a impaktu rekreačných zariadení v Tatrách (tab. 1).

Tab. 1. Najvýznamnejšie zdroje znečisťovania (% respondentov)

Tab. 1. Most important agents of environmental deterioration (respondents in %)

zdroje znečisťovania	Dolné Pomoravie	Tatry	Východné Karpaty
nedisciplinovaní občania	76,5	67,9	53,2
doprava, automobilizmus	40,2	46,6	7,6
priemyselný podnik	25,7	7,2	5,7
poľnohospodársky podnik	21,4	13,1	10,8
lesohospodársky podnik	12,3	7,2	14,9
ťažobný podnik (lom, baňa)	16,7	3,0	2,5
rekreačné zariadenie	5,8	12,5	0,6
iný zdroj	15,9	14,4	1,3

Vývoj starostlivosti o životné prostredie podľa 37,0 % respondentov v Dolnom Pomoraví, 33,8% v Tatrách a 26,6% vo Východných Karpatoch zaznamenal pozitívny trend. Vo všetkých troch regiónoch podiel tých, ktorí sa domnievajú, že sa starostlivosť o životné prostredie v poslednom období zhoršuje, je nižší. Najvyšší rozdiel v hodnotení medzi pozitívnym a negatívnym trendom je v prípade Dolného Pomoravia (21,4%), naopak najmenší v prípade Východných Karpát (11,4%).

Ku zisteniu spokojnosti s vybranými podmienkami pre život v obci slúžila osobitná sada otázok. S možnosťami nákupu potravín boli v regióne Dolného Pomoravia spokojné až veľmi

spokojné viac ako štyri pätiny opýtaných (vo Východných Karpatoch 67,1% a v tatranskom regióne 60,6%), s možnosťou nákupu drogistického tovaru 78,6%. Možnosti nákupu priemyselného tovaru sú všeobecne menej priaznivé. Najnižšia spokojnosť sa prejavila u pracovných príležitostí, a v prípade Tatier a Východných Karpát s využívaním a kvalitou kultúrnych zariadení. Celkový prehľad o spokojnosti obyvateľov z vybranými podmienkami v ich obci podáva tab. č. 2.

Tab. 2. Miera spokojnosti s vybranými podmienkami v obci (% respondentov)

Tab. 2. Rate of satisfaction with selected life condition in the community (respondents in %)

podmienky v obci	Dolné Pomoravie		Tatry		Východné Karpaty	
	1	2	1	2	1	2
nákup potravín	15,9	65,2	7,5	53,1	5,7	61,4
nákup priemyselného tovaru	6,9	43,8	3,7	25,6	0,6	36,1
nákup drogistického tovaru	13,4	65,2	4,6	46,9	1,3	45,6
využívanie a kvalita lekárskeho služieb	9,1	46,0	4,6	48,7	4,4	32,3
využívanie a kvalita školských zariadení	6,5	44,2	3,9	36,1	0,6	24,1
využívanie a kvalita komunálnych služ.	4,0	35,5	3,0	34,1	0,0	15,8
využívanie a kvalita kultúrnych zariadení	5,4	30,4	2,0	14,4	0,6	10,8
využívanie športových zariadení	7,6	44,2	2,0	3,1	2,6	19,6
rekreačné možnosti	6,9	28,6	5,9	42,3	1,3	16,5
doprava do najbližšieho mesta	13,0	55,4	12,5	51,2	1,9	34,2
doprava do strediska štátnej správy	6,2	36,6	9,2	53,4	2,6	36,1
pracovné príležitosti	4,0	15,9	3,0	18,0	0,6	6,3

Vysvetlivky: 1- veľmi spokojný, 2 – spokojný

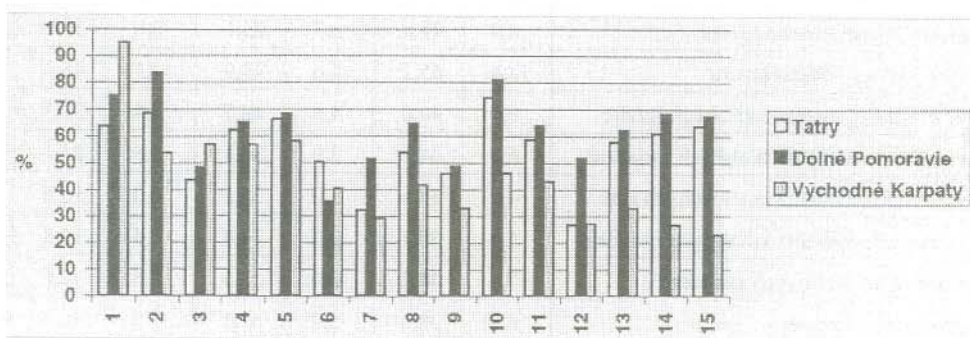
Predpoklady pre pozitívne smerovanie rozvoja v obci vytvára aktivita samosprávy. Podľa 46,0% respondentov sú samosprávy v obciach Dolného Pomoravia aktívne až veľmi aktívne. V prípade Východných Karpát je tento pomer nižší – 43,7% a v tatranskom regióne predstavuje len 38,4%. Takmer 53% respondentov v Tatrách hodnotí však samosprávy ako málo aktívne resp. pasívne.

Na zlepšovaní kvality života v obci participujú i ďalšie subjekty. Podľa respondentov sú relatívne aktívne cirkevné spoločenstvá (38 %), dobrovoľné ochranné skupiny (25%) a iné mimovládne organizácie (35,5%).

Trvalo udržateľný rozvoj v predstavách a hodnoteniach obyvateľov

Zaujímavý obraz o potenciálnych možnostiach komunity smerovať k trvalo udržateľnému rozvoju obce poskytuje analýza odpovedí na otázku „Čo by ste boli ochotní urobiť pre zlepšenie

životného prostredia a trvalo udržateľný rozvoj vašej obce ?“ Viac ako polovica by bola ochotná vo všetkých troch regiónoch triediť domáci odpad (Dolné Pomoravie 58,7%, Tatry 68,5%, Východné Karpaty) a zúčastňovať sa brigád na zlepšení životného prostredia. Výraznejšie preferencie v rámci Dolného Pomoravia sa prejavili v ochote uprednostňovať pešiu chôdzu a používanie bicykla (64,9%), šetriť elektrickú energiu a šetrne zaobchádzať s pitnou vodou (51,5%), resp. upozorniť príslušné úrady v prípade ohrozenia životného prostredia (50,4%). Najmenšiu potenciálnu ochotu prejavili respondenti v sledovaných regiónoch v prípade platenia zvýšenej dane určenej na ochranu životného prostredia, používania prevažne verejnej dopravy a relatívne nízku podporu získali zmeny spôsobu vykurovania za priaznivejšie z hľadiska životného prostredia, resp. členstvo v ochranárskej organizácii. Porovnanie odpovedí z troch regiónov ukazuje, že vo Východných Karpatách z 13 možností 9 typov aktivít vykazovalo najnižšie hodnoty. Naopak Dolné Pomoravie v 7 prípadoch získalo najvyššie preferencie (Tatry len 4), čo svedčí o relatívne najvyššom stupni environmentálneho vedomia miestneho obyvateľstva.

Obr. 2. Čo by mal priniesť program trvalo udržateľného rozvoja pre obec a región

Fig. 2. What should the programme of sustainable development of your community and region include

1 – vytvorenie nových pracovných príležitostí, 2 – zlepšenie kvality životného prostredia, 3 – zlepšenie dopravných spojení, 4 – zlepšenie zariadení pre oddych, 5 – zlepšenie služieb, 6 – zlepšenie nákup. možností, 7 – zlepšenie možností vzdelávania, 8 – záchrana a oprava byt. fondu, 9 – záchrana kultúrnych a historických objektov, 10 – záchrana prírodných hodnôt, 11 – zlepšenie sociálneho prostredia, 12 – skvalitnenie využívania poľnohosp. pôdy, 13 – environmentálne vhodné hospodárenie v lesoch, 14 – úsporné využívanie vodných zdrojov, 15 – účinnejšie využívanie surovín

Za účelom zistenia potenciálnych možností pre smerovanie k trvalo udržateľnému rozvoju pre jednotlivé obce, resp. celý región v rámci anketárneho výskumu bola respondentom položená otázka zameraná na obsah programu ekonomicky, sociálne a environmentálne vyváženého (udržateľného) rozvoja (obr. 3). Spoločným znakom bola relatívne vysoká preferencia programov zameraných na vytvorenie pracovných príležitostí (nad 60% vo všetkých

regiónoch), zlepšenie služieb (okolo 60%) a zlepšenie a vytvorenie zariadení pre oddych. V prípade Tatier a Dolného Pomoravia vysoké preferencie získaly programy účinnejšieho využívania surovín (nad 60%), a úsporného využívania vodných zdrojov (nad 60%). Viac ako dve tretiny respondentov v spomínaných dvoch regiónoch považujú za dôležitú súčasť programu zlepšenie kvality životného prostredia v užšom slova zmysle a záchranu prírodných hodnôt. Minimálne hodnoty v 11 prípadoch z 15 vo Východných Karpatoch a oproti tomu v Dolnom Pomoraví 12 najvyšších hodnôt z 15 vyjadrujú rozdiely v hodnotovej orientácii obyvateľstva jednotlivých regiónov.

Záver

Výsledky výskumu ukazujú, že použitý prístup prináša celý rad hodnotných informácií o situácii v jednotlivých regiónoch ako aj o predpokladoch o ich ďalšom rozvoji. Vytvárajú komplementárnu informáciu k súboru tzv. objektívnych informácií a umožňujú bližšie analyzovať niektoré procesy v skúmaných regiónoch. Analýzy percepcie prostredia odrážajú čiastočne objektívnu situáciu, resp. objektívne potreby (napr. problémy v lesnom hospodárstve Tatier, ťažkosti spojené so znečisťovaním podzemnej vody v dôsledku ťažby plynu a ropy na Záhorí, infraštruktúrnú poddimenzovanosť východokarpatského regiónu). Na druhej strane rozdiely medzi skúmanými regiónmami odrážajú napr. v prípade očakávaní úrovne environmentálneho vedomia, poznatkov (pravdepodobne ako výsledok zákonitostí difúzie inovácie) a sú ovplyvnené skúsenosťami v oblasti komunálnej angažovanosti (napr. Dolné Pomoravie).

Literatúra:

- CUTTER, S.L. (1985): Rating Places: A Geographers Quality of Life. Association of American Geographers, Resource Publications in Geography, Washington DC
- HUBA, M. (1996): O niektorých otvorených otázkach súvisiacich s koncepciou trvalej udržateľnosti. In: Izakovičová, Z., (ed): Diskusia ku koncepciám trvalo udržateľného rozvoja. SNK SCOPE, Bratislava, s. 20-25
- GOLLEDGE, R.G., BROWN, L.A., WILLIAMSON, F. (1972): Behavioural approaches in geography: an overview. *Australian Geographer*, 12, 59-79
- IRA, V. (1996): Subjektívne indikátory trvalo udržateľného rozvoja/spôsobu života. In: Izakovičová, Z., (ed): Diskusia ku koncepciám trvalo udržateľného rozvoja. SNK SCOPE, Bratislava, s. 32-36
- IRA, V., KOLLÁR, D. (1994): Behavioural-Geographical Aspects of Environmental Quality. *Geojournal*, 32, 221-224
- KOLLÁR, D. (1994): Importance of perception and evaluation of environment in spatial behaviour of man. *Geografický časopis*, 46, 205-218
- WALMSLEY, D.J., LEWIS, G.J. (1994): People and Environment: Behavioural Approaches in Human Geography. Longman Scientific & Technical, New York, 290 s.

**ENVIRONMENT, LIFE QUALITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT
IN THE POPULATIONS PERCEPTION AND IMAGES (IN THE LOWER
MORAVA REGION, TATRA REGION, AND EASTERN CARPATHIAN REGION)**

Vladimír IRA

Summary

Reflections about the environment, life quality and the sustainable development in the territories with important natural-landscape and cultural landscape values led the author to analyse and to compare recent situation on the basis of subjective estimates by its population in three selected regions. The method of questionnaire was chosen as it reliably supplies information for disaggregated analysis. The survey was conducted in the summer of 1996 among the inhabitants of Lower Morava river region, Tatras region, and region of Eastern Carpathians. The questions were focused on perception of environmental problems of the particular community, evaluation of the perceptions evoked by the community's environment, estimation of the social infrastructure accessibility and quality and relations among the community's inhabitants. A portion of the questions were oriented to evaluating the willingness of inhabitants to contribute to sustainable development of their community. The concluding part of the questionnaire concentrated on the evaluation of the opinion about the programme of economically, socially and environmentally balanced (i.e. sustainable) development of the community.

In spite of the fact that in the regions studied the natural and man made environment is not strongly affected by human activities, the environmental quality is not considered good (relatively favourable situation is perceived only by the respondents in the Eastern Carpathians).

Out of the 12 chosen problems, the respondents of the Lower Morava river region, and the Tatras region estimate damage of the forest growth (60,5%, and 50,5% resp.) to be the most serious. The respondents in the Eastern Carpathians estimate the impaired or neglected housing pool (54,4%) as the most serious environmental problems.

In all three regions the inhabitants themselves and transportation (apart from the Eastern Carpathians) were tagged as the most important sources/agents of environmental deterioration.

In the light of the opinion of respondents, care for the environment has rather improved than worsened during recent years.

Transportation is one of the most important components affecting life quality of the inhabitants. The analysis of modes of transportation shows a relatively good structure from the point of view of sustainability.

Analysis of the satisfaction with life conditions in the community shows that most of the respondents in the regions studied were satisfied or very satisfied with the availability of food shopping. More than one half of the respondents from the Lower Morava river region and from the Tatras was satisfied with the availability of shopping in drug stores and with transport availability to the nearest city.

Estimates of willingness to participate in the improvement of environmental quality and sustainable development activities in the Lower Morava region has been summarised as follows: more than one half of the respondents were willing to walk or bike instead of drive

a car (64.9%), separate domestic waste (58.7%), participate in events that help to improve the state of the environment, to save energy (51.5%), water (51.5%), and alert the responsible authority in case of threats to the environment (50.4%). The analysis of answers in the Tatras region shows that more than two thirds of those questioned (68.5%) would separate the house waste and 57.1 % would readily participate in events that help to improve the state of environment. More than 1/2 of the respondents in the East Carpathians were willing, in the case of a threat to the environment, to bring it to the attention of responsible authorities, and 53.8% of them would readily participate in events that would help to improve the state of environment. More than 53% of those questioned are willing to separate house waste,

In the final part of the questionnaire, the respondents were required to express their opinion concerning the contents of the sustainable development of the community and entire region.

A majority of respondents in the Lower Morava river region (more than two thirds) said that the programme should contain activities aimed at natural values preservation, job creation, improvement and creation of new service facilities, environmentally friendly use of water resources, and more efficient use of energy and raw materials.

According to nearly three fourths of the respondents in the Tatras region, the programme should contain activities aimed at preservation of natural values. More than two thirds of the respondents consider the improvement of general environmental quality to be an important part of a development programme. According to a majority of the respondents in the Eastern Carpathians (95 %), the programme should contain activities aimed at the creation of new jobs, and three fifths would include the projects for improvement of transport.

The analysis of perception, images and expectations shows some similarities and numerous dissimilarities. Partly they reflect objective situations and needs in the regions. On the other hand they are also influenced by the level of environmental awareness, diffusion of innovation and experiences in the field of community life participation.

Recenzent: Doc. RNDr. Eva Michaeli, CSc.

NÁČRT TRANSFORMÁCIE PRÍRODNÉHO PROSTREDIA A SÚČASNEJ URBÁNNO- -EKOLOGICKEJ STABILITY VO VYBRANÝCH LOKOREGIÓNOCH PREŠOVA

Eva MICHAELI

Abstract

From environmental aspect the spatial structure of the locoregions Sidlisko III and Sídliško Sekcov (the housing estates) is rather unfavourable. Both of the housing estates were built in about the last three decades. They do not represent complete balanced units in either central or marginal sections. Their current spatial structure, in contrast to original intentions, has been transformed. The reasons for this can be sought not only in a discrepancy between the intended projects and the possibilities of the then building trade, but also in discordant views of

Doc. RNDr. Eva MICHAELI, CSc.

*Katedra geografie a geoekológie, Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity,
ul. 17. nov. č. 1, 081 16 Prešov*